

Asia: VN/1393/2020

Työryhmän mietintö lähestymiskiellon tehostamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Lähisuhdeväkivallan riskinarviointi

Akuutissa tilanteessa poliisi on oikea taho arvioimaan niin lähestymiskiellon, uhrin turvakotiin ohjaamisen, kuin vaaraa aiheuttavan henkilön kiinniottamisen tarvetta. On perusteltua, että väliaikaisen lähestymiskiellon määrittämisen yhteydessä poliisi ohjaa kiellolla suojattavan MARAK-riskinarvioinnin tai muun vastaavan riskinarviointimenetelmän piiriin. Myös väkivaltaa tehneelle on tärkeä tarjota tietoa hänelle suunnatuista tukipalveluista.

2. Lähestymiskiellon määrittämisen edellytykset

-

3. Väliaikaisen lähestymiskiellon määrittäminen viran puolesta

On hyvä, että viranomainen voi tarvittaessa määrätä väliaikaisen lähestymiskiellon. Suojelun tarpeessa oleva ei aina kykene arvioimaan tilannetta tarvittavalla vakavuudella. Tarve voi olla hyvin akuutti ja viranomainen voi toimia suojeltavan omaehtoisen hakemisen käsittelyaikaa nopeammin. On oletettavaa, ettei viranomainen määrää väliaikaista lähestymiskieltoa perusteettomasti.

Väliaikaisen lähestymiskiellon määrittäminen poliisin toimesta on perusteltua. Sen sijaan lähestymiskiellon hakijana toimiminen käräjäoikeudessa ei. MARAK-riskinarvioinnin (tai muun vastaavan riskinarviointijärjestelmän) edustajien pätevyys ja henkilöresurssit arvioida lähestymiskiellon jatkamisen tarvetta ja toimia hakijana käräjäoikeudessa ovat perustellumpia. Väliaikaisen lähestymiskiellon määrännyt poliisia voi olla tarpeen kuulla käräjäoikeudessa.

4. Turvallisuutta parantavat toimenpiteet lähestymiskiellon määrittämisen yhteydessä

-

5. Väkivallan uhrien ja tekijöiden ohjaaminen palveluihin

Väkivallan kaikkia osapuolia tulee ohjata tukipalveluihin kaikissa niissä viranomaisrakenteissa, joissa heitä kohdataan. Suomessa tehdyn pitkäjänteisen väkivaltatyön tulosten pohjalta voidaan todeta,

että merkittävin tapa katkaista väkivallan kierre on huolehtia siitä, että sekä väkivaltaa kokeneet että sitä käyttäneet saavat asiamukaista apua ongelmasta selviämiseen ja siitä eroon pääsemiseen.

Ohjaavat tahot tarvitsevat tietoa tarjolla olevista palveluista. Ohjaavat tahot tarvitsevat myös perus- ja täydennyskoulutusta siitä, miten väkivallan osapuolia tuloksellisesti ohjataan avun piiriin. Tämä on erityisen tärkeätä väkivaltaa käyttäneiden ohjaamisessa. Väkivaltaisuuteensa avun hakeminen on vähiten tuloksellista silloin, jos henkilö ohjataan avun piiriin veloitettuna, tai jopa rangaistuksen osana. Suurin osa hakijoista on valmis hakeutumaan vapaaehtoisesti avun piiriin, kun asia osataan oikealla tavalla ottaa puheeksi ja esitellä.

Väkivaltaa tehneissä on sekä naisia että miehiä. Samoin väkivaltaa kokeneissa. Sukupuolen huomioiva räätälöity apu on tutkimusten mukaan osoittautunut varsin tulokselliseksi. Tällaista räätälöityä naisille ja miehille kohdennettua apua on maassamme tarjolla. On varmistettava, että räätälöityä apua on tarjolla suhteessa tarvittuun määrään, myös lapsille.

6. Oikeudellinen apu

-

7. Oikeudenkäyntimaksu

Perusteettomien lähestymiskieltojen muuttaminen seurauksettomiksi lähestymiskiellon hakijalle lisää perusteettomien hakemusten määrää. Tätä pitäisi välttää juuri niillä perusteilla, joilla asiasta päätettiin 2015 (HE 29/2015 vp).

Erotilanteissa saatetaan käyttää yhteiskunnan tarjoamia palveluja toisen osapuolen vahingoittamiseksi ja mustamaalaamiseksi. Tällaista tapahtuu esimerkiksi lasten huoltajuudesta taisteltaessa. Lähestymiskieltohakemusten muuttaminen kategorisesti seuraamuksettomiksi tuo lisävälineitä perusteettomaan oman edun tavoitteluun, jota mahdollisuutta voidaan olettaa kasvavasti käytettävän. Lähestymiskiellon hakeminen tässä tarkoituksessa pitäisi olla rangaistavaa tai ainakin huomioitavaa.

Maksuttomuuden sijaan hakijalle on tarjottava välitön tuki hakemistarpeen arvioinnille, jotta maksullisuuden pelko ei estä aiheellisten hakemusten jättämistä.

8. Lasten asema

Kun määrätään lähestymiskielto yhteisten lasten toista vanhempaa kohtaan, oikeuden tulisi samalla vahvistaa lasten tapaamiseen liittyvä käytäntö. Suositeltavaa olisi määrätä valvotut tai tuetut tapaamiset lastensuojelun osoittamassa turvallisessa ympäristössä ilman, että vanhemmat joutuvat keskenään sopimaan asiasta. Lastensuojelun tehtäviin kuuluva asia olisi arvioida tapaamisten valvonnan, tuettujen tapaamisten tai valvottujen vaihtojen tarve jatkossa. Tämä käytäntö tukisi myös lähestymiskieltoon määrätyn lasten oikeutta tavata vanhempansa.

9. Lähestymiskiellon valvonta

Sähköinen valvonta on hyvä ja kannatettava lisä kiellolla suojattavan turvallisuudelle. Työryhmän mietinnössä tämä on kattavasti perusteltu. Samalla sähköinen valvonta lisää lähestymiskieltoon tuomitun oikeusturvaa väriiden syytösten suhteen.

Koska sähköinen valvonta on myös vakava tapa puuttua lähestymiskieltoon määrättävän yksityiselämän suojaan, on huolehdyttävä siitä, ettei keino johda väärinkäytöksiin. Sähköinen

valvonta tulee voida liittää lähestymiskieltoon vasta, kun henkilöä on asianmukaisesti varoitettu sen käyttöönotosta seurauksena lähestymiskiellon rikkomisen jatkumisesta.

10. Lähestymiskiellon rikkominen

Törkeä lähestymiskiellon rikkominen tulisi johtaa kiinniottamiseen. Kieltoon määrätty, joka on valmis rikkomaan törkeästi kieltoa, saattaa tehdä sen uudelleen ja uudelleen, kunnes asiaan puututaan.

Lähestymiskiellon rikkomiseen saattavat vaikuttaa omaehtoisesti sekä suojeltava että kieltoon määrätty. Kumpi tahansa osapuoli saattaa eri syistä esimerkiksi houkutella toista kiellon rikkomiseen. Väärinkäytösten estämiseksi lähestymiskielto tulisi määrätä ja sanktioida molempia koskevaksi.

11. Ehdotuksen vaikutukset

-

12. Muuta

Mietinnön sivulla 28 mainitaan tahoja, jotka ovat keskittyneet erityisesti naisuhrien auttamiseen. Olisi asianmukaista mainita myös miespuolisia lähisuhdeväkivallan uhreja auttava Miessakit ry:n Väkivaltaa Kokeneet Miehet -tukipalvelu, joka on saavutettavissa valtakunnallisesti.

Timperi Tomi
Miessakit ry